

EUROPAPARLAMENTS- OG RÅDS DIREKTIV 2011/77/EU

2017/EØS/51/81

av 27. september 2011

om endring av direktiv 2006/116/EF om vernetiden for opphavsrett og visse nærstående rettigheter(*)

EUROPAPARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPEISKE UNION HAR —

under henvisning til traktaten om Den europeiske unions virkemåte, særlig artikkel 53 nr. 1, artikkel 62 og artikkel 114,

under henvisning til forslag fra Europakommisjonen,

under henvisning til uttalelse fra Den europeiske økonomiske og sosiale komité⁽¹⁾,

etter den ordinære regelverksprosessen⁽²⁾ og

ut fra følgende betraktninger:

- 1) I henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/116/EF⁽³⁾ er vernetiden for utøvende kunstnere og fonogramprodusenter 50 år.
- 2) For utøvende kunstnere starter denne vernetiden med framføringen eller, dersom et opptak av framføringen lovlig utgis eller lovlig offentliggjøres innen 50 år etter framføringen, med første utgivelse eller første offentliggjøring, avhengig av hvilken dato som kommer først.
- 3) For fonogramprodusenter starter vernetiden med opptaket av fonogrammet eller med den lovlige utgivelsen av det innen 50 år etter at opptaket fant sted, eller, dersom opptaket ikke gis ut på denne måten, når det lovlig offentliggjøres innen 50 år etter at opptaket fant sted.

4) Den samfunnsmessige betydningen av de kreative bidragene fra utøvende kunstnere bør gjenspeiles i et vernenivå som anerkjenner deres kreative og kunstneriske bidrag.

5) Utøvende kunstnere er som regel unge når de innleder sine karrierer, og den gjeldende vernetiden på 50 år for opptak av framføringer beskytter ofte ikke framføringen i hele levetiden til den utøvende kunstneren. En del utøvende kunstnere kan derfor oppleve et inntektstap mot slutten av livet. Dessuten kan utøvende kunstnere i mange tilfeller ikke påberope seg noen rett til å forhindre eller begrense eventuell uakseptabel bruk av deres framføringer som måtte finne sted i løpet av deres levetid.

6) Inntektene fra enerett på reproduksjon og tilgjengeliggjøring, som fastsatt i europaparlaments- og rådsdirektiv 2001/29/EF av 22. mai 2001 om harmonisering av visse sider ved opphavsrett og nærstående rettigheter i informasjonssamfunnet⁽⁴⁾, samt rimelig kompensasjon for reproduksjon til privat bruk i henhold til nevnte direktiv og inntektene fra enerett på spredning og utleie i henhold til europaparlaments- og rådsdirektiv 2006/115/EF av 12. desember 2006 om utleie- og utlånsrett og om visse opphavsrettsbeslektede rettigheter på området immaterialrett⁽⁵⁾ bør tilfalle utøvende kunstnere i det minste i deres levetid.

7) Vernetiden for opptak av framføringer og for fonogrammer bør derfor forlenges til 70 år etter den relevante hendelsen.

(*) Denne unionsrettsakten, kunngjort i EUT L 265 av 11.10.2011, s. 1, er omhandlet i EØS-komiteens beslutning nr. 94/2013 av 3. mai 2013 om endring av EØS-avtalens vedlegg XVII (Opphavsrett), se EØS-tillegget til *Den europeiske unions tidende* nr. 61 av 31.10.2013, s. 68.

⁽¹⁾ EUT C 182, 4.8.2009, s. 36.

⁽²⁾ Europaparlamentets holdning av 23. april 2009 (EUT C 184 E av 8.7.2010, s. 331) og rådsbeslutning av 12. september 2011.

⁽³⁾ EUT L 372, 27.12.2006, s. 12.

8) Rettighetene til opptaket av framføringen bør gå tilbake til den utøvende kunstneren dersom en fonogramprodusent avstår fra å tilby for salg et

⁽⁴⁾ EFT L 167, 22.6.2001, s. 10.

⁽⁵⁾ EUT L 376, 27.12.2006, s. 28.

fonogram som ville vært tilgjengelig for allmenheten dersom vernetiden ikke var forlenget, i et tilstrekkelig antall eksemplarer i henhold til Den internasjonale konvensjon om rettsvern for de rettigheter som tilkommer utøvende kunstnere, fonogramprodusenter samt kringkastingsinstitusjoner, eller avstår fra å gjøre et slikt fonogram tilgjengelig for allmenheten. Dette alternativet bør være tilgjengelig ved utløpet av en rimelig tidsfrist for fonogramprodusenten til å gjennomføre begge disse formene for utnyttning. Fonogramprodusentens rettigheter til fonogrammet bør derfor utløpe for å unngå en situasjon der disse rettighetene eksisterer parallelt med den utøvende kunstnerens rettigheter til opptaket av framføringen, når de sistnevnte rettigheter ikke lenger er overført eller overdratt til fonogramprodusenten.

- 9) Når utøvende kunstnere inngår en avtale med en fonogramprodusent, må de vanligvis overføre eller overdra til fonogramprodusenten sine eneretter til reproduksjon, spredning, utleie og tilgjengeliggjøring av opptak av deres framføringer. Som kompensasjon mottar noen utøvende kunstnere et forskudd på royaltier, og de får først betaling når fonogramprodusenten har tjent inn dette forskuddet og trukket fra eventuelle kontraktsmessige fradrag. Andre utøvende kunstnere overfører eller overdrar sine eneretter mot en engangsutbetaling (engangsvederlag). Dette gjelder særlig utøvende kunstnere som medvirker i bakgrunnen og ikke omtales på listen over medvirkende (ikke-krediterte utøvende kunstnere), men noen ganger også utøvende kunstnere som omtales på listen over medvirkende (krediterte utøvende kunstnere).
- 10) For å sikre at utøvende kunstnere som har overført eller overdratt sine eneretter til fonogramprodusenter, faktisk nyter godt av forlenget vernetid, bør det innføres en rekke oppfølgingstiltak.
- 11) Et første oppfølgingstiltak bør være å innføre et krav om at fonogramprodusenter minst én gang i året skal legge til side en sum som tilsvarer 20 % av inntektene fra enerettene til spredning, reproduksjon og tilgjengeliggjøring av fonogrammer. Med «inntekt» menes fonogramprodusenters inntekter før kostnader trekkes fra.
- 12) Betaling av disse summene bør utelukkende forbeholdes utøvende kunstnere hvis framføringer er tatt opp på fonogram, og som har overført eller overdratt sine rettigheter til fonogramprodusenten mot en engangsutbetaling. Beløpene som er satt til side på denne måten, bør minst én gang i året fordeles individuelt til ikke-krediterte utøvende kunstnere. En slik fordeling bør overlates til rettighetshaverorganisasjoner, og det er tillatt å anvende nasjonale regler for inntekter som ikke kan fordeles. For å unngå å innføre en uforholdsmessig stor byrde ved innsamling og forvaltning av disse inntektene, bør medlemsstatene kunne regulere i hvilken grad svært små bedrifter er forpliktet til å bidra dersom slike betalinger framstår som urimelige med hensyn til kostnadene ved å samle inn og forvalte slike inntekter.
- 13) I henhold til artikkel 5 i direktiv 2006/115/EF har utøvende kunstnere rett til å motta et rimelig vederlag for utleie av blant annet fonogrammer. Det er dessuten ikke avtalemessig praksis at utøvende kunstnere overfører eller overdrar til fonogramprodusenter rettighetene til å kreve et rimelig, samlet vederlag for kringkasting og offentlig framføring i henhold til artikkel 8 nr. 2 i direktiv 2006/115/EF og en rimelig godtgjøring for reproduksjoner til privat bruk i henhold til artikkel 5 nr. 2 bokstav b) i direktiv 2001/29/EF. Ved beregning av det totale beløpet en fonogramprodusent skal betale som supplerende vederlag, bør det derfor ikke tas hensyn til inntekter som fonogramprodusenten har fått fra utleie av fonogrammer, fra et rimelig, samlet vederlag for kringkasting og offentlig framføring eller fra en rimelig godtgjøring mottatt for privat kopiering.
- 14) Et annet oppfølgingstiltak utformet for å skape likevekt i de kontrakter der utøvende kunstnere overfører sine eneretter på royaltybasis til en fonogramprodusent, bør være en «nullstilling» for de utøvende kunstnerne som har overdratt ovennevnte eneretter til fonogramprodusenter mot royaltier eller vederlag. For at utøvende kunstnere fullt ut skal kunne dra nytte av den utvidede vernetiden, bør medlemsstatene sikre at det i henhold til avtaler mellom fonogramprodusenter og utøvende kunstnere utbetales royaltier eller vederlag uten fradrag for forhåndsbetalinger eller kontraktsmessige fradrag til utøvende kunstnere i den forlengede vernetiden.
- 15) Av hensyn til rettssikkerheten bør det fastsettes, med mindre noe annet tydelig framgår av kontrakten, at en avtalemessig overføring eller overdragelse av rettigheter til opptaket av en framføring som er avtalt før den dato da medlemsstatene skal treffe tiltak for å gjennomføre dette direktiv, fortsatt skal gjelde i den forlengede vernetiden.
- 16) Medlemsstatene bør kunne bestemme at visse vilkår i de avtaler som fastsetter periodiske utbetalinger, kan reforhandles til fordel for utøvende kunstnere. Medlemsstatene bør ha rutiner som kan anvendes dersom reforhandlingene ikke lykkes.
- 17) Dette direktiv bør ikke berøre nasjonale regler og avtaler som er forenlige med dets bestemmelser, for eksempel kollektivavtaler som er inngått i medlemsstatene mellom organisasjoner som representerer utøvende kunstnere, og organisasjoner som representerer produsenter.

- 18) I noen medlemsstater benyttes en samlet vernetid for musikkstykker med tekst, som beregnes fra det tidspunkt da den lengstlevende opphavsmannen dør, mens det i andre medlemsstater benyttes separate vernetider for musikk og tekst. Musikkstykker med tekst har i de fleste tilfeller flere opphavsmenn. En opera er for eksempel ofte skapt av en librettist og en komponist. Innen sjangre som jazz, rock og pop er den kreative prosessen ofte et samarbeid.
- 19) Følgelig er harmoniseringen av vernetiden for musikkstykker med tekst, der tekst og musikk er skapt for å brukes sammen, ufullstendig, noe som kan skape hindringer for fritt varebytte og fri bevegelighet for tjenester, for eksempel i forbindelse med kollektiv rettighetsforvaltning på tvers av landegrensene. For å sikre at slike hindringer fjernes, bør den samme harmoniserte vernetiden få anvendelse i alle medlemsstater for alle slike verk som omfattes av et vern, på den datoen da medlemsstatene skal innarbeide dette direktiv.
- 20) Direktiv 2006/116/EF bør derfor endres.
- 21) Ettersom målene for oppfølgingstiltakene ikke kan nås i tilstrekkelig grad av medlemsstatene, siden nasjonale tiltak på dette området enten vil medføre konkurransevridning eller påvirke rekkevidden av fonogramprodusentens eneretter som er definert i Unionens regelverk, og derfor bedre kan nås på unionsplan, kan Unionen treffe tiltak i samsvar med nærhetsprinsippet som fastsatt i artikkel 5 i traktaten om Den europeiske union. I samsvar med forholdsmessighetsprinsippet fastsatt i nevnte artikkel går dette direktiv ikke lenger enn det som er nødvendig for å nå disse målene.
- 22) I samsvar med nr. 34 i den tverrinstitusjonelle avtalen om bedre regelverksutforming⁽¹⁾ oppfordres medlemsstatene til, for eget formål og i Unionens interesse, å utarbeide og offentliggjøre egne tabeller som så langt det er mulig viser sammenhengen mellom dette direktiv og innarbeidingstiltakene, og til å offentliggjøre disse tabellene.

VEDTATT DETTE DIREKTIV:

Artikkel 1

Endring av direktiv 2006/116/EF

I direktiv 2006/116/EF gjøres følgende endringer:

- 1) I artikkel 1 skal nytt nummer lyde:

«7. Vernetiden for et musikkstykke med tekst skal utløpe 70 år etter at den lengstlevende av følgende personer er

død, uansett om disse personene er utpekt som medinnehavere av opphavsretten eller ikke: tekstforfatteren og komponisten av musikkstykket, forutsatt at begge bidragene ble skapt særskilt for det aktuelle musikkstykket med tekst.»

- 2) I artikkel 3 gjøres følgende endringer:

- a) I nr. 1 skal annet punktum lyde:

«Dersom

— et opptak av framføringen i en annen form enn et fonogram lovlig utgis eller lovlig offentliggjøres innenfor dette tidsrommet, skal imidlertid rettighetene opphøre 50 år etter datoen for første lovlige utgivelse eller første lovlige offentliggjøring, avhengig av hvilken dato som kommer først.

— et opptak av framføringen i form av et fonogram lovlig utgis eller lovlig offentliggjøres innenfor dette tidsrommet, skal imidlertid rettighetene opphøre 70 år etter datoen for første lovlige utgivelse eller første lovlige offentliggjøring, avhengig av hvilken dato som kommer først.»

- b) I annet og tredje punktum i nr. 2 endres «50» til «70».

- c) Følgende punkter skal lyde:

«2a. Dersom fonogramprodusenten 50 år etter lovlig utgivelse av fonogrammet eller, dersom slik utgivelse ikke har funnet sted, 50 år etter lovlig offentliggjøring ikke tilbyr et tilstrekkelig antall eksemplarer av opptaket for salg eller ikke gjør det tilgjengelig for allmenheten, enten trådløst eller via kabel, på en slik måte at allmenheten kan få tilgang til dem fra et selvvalgt sted og på et selvvalgt tidspunkt, kan den utøvende kunstneren oppheve avtalen der kunstneren har overført eller overdratt sin rett til opptaket av en framføring til en fonogramprodusent (heretter kalt «overførings- eller overdragelsesavtale»). Retten til å oppheve overførings- eller overdragelsesavtalen kan utøves dersom produsenten innen ett år etter at den utøvende kunstneren har meddelt at han ønsker å si opp overførings- eller overdragelsesavtalen i henhold til forrige punktum, ikke gjennomfører begge formene for utnytting som er omhandlet i nevnte punktum. Den utøvende kunstner kan ikke frasi seg opphevelsesretten. Dersom et fonogram inneholder opptak av flere utøvende kunstners felles framføringer, kan de oppheve overførings- eller overdragelsesavtalen i samsvar med gjeldende nasjonal lovgivning. Dersom overførings- eller overdragelsesavtalen oppheves i henhold til dette nummer, opphører fonogramprodusentens rett til fonogrammet.

⁽¹⁾ EUT C 321, 31.12.2003, s. 1.

2b. Dersom en overførings- eller overdragelsesavtale gir den utøvende kunstneren rett til å kreve et engangsvederlag, har den utøvende kunstneren rett til et årlig supplerende vederlag fra fonogramprodusenten for hvert hele år umiddelbart etter det femtiende året etter lovlig utgivelse av fonogrammet eller, dersom slik utgivelse ikke har funnet sted, det femtiende året etter lovlig offentliggjøring. Den utøvende kunstner kan ikke frasi seg retten til årlige supplerende vederlag.

2c. Det samlede beløp som en fonogramprodusent skal legge til side for betaling av det årlige supplerende vederlaget nevnt i nr. 2b, skal tilsvare 20 % av inntektene som fonogramprodusenten har hatt fra eneretten til spredning, reproduksjon og tilgjengeliggjøring av det aktuelle fonogrammet i året før nevnte vederlag utbetales, etter det femtiende året etter lovlig utgivelse av fonogrammet eller, dersom slik utgivelse ikke har funnet sted, det femtiende året etter lovlig offentliggjøring.

Medlemsstatene skal sikre at det kreves av fonogramprodusentene at de på anmodning gir de utøvende kunstnere som har rett til det årlige supplerende vederlaget nevnt i nr. 2b, de opplysninger som kan være nødvendige for å sikre betaling av dette vederlaget.

2d. Medlemsstatene skal sikre at retten til å motta et årlig supplerende vederlag som nevnt i nr. 2b, forvaltes av rettighetshaverorganisasjoner.

2e. Dersom en utøvende kunstner har rett til periodiske utbetalinger, skal verken forhåndsbetalinger eller kontraktsmessige fradrag trekkes fra betalinger til den utøvende kunstneren etter det femtiende året etter lovlig utgivelse av fonogrammet eller, dersom slik utgivelse ikke har funnet sted, det femtiende året etter lovlig offentliggjøring.»

3) I artikkel 10 skal nye numre lyde:

«5. Artikkel 3 nr. 1–2e med den ordlyd som er gjeldende 31. oktober 2011, får anvendelse på opptak av framføringer og fonogrammer der den utøvende kunstneren og fonogramprodusenten, i tråd med disse bestemmelsene i den ordlyd som er gjeldende 30. oktober 2011, fortsatt er beskyttet 1. november 2013, og på opptak av framføringer og fonogrammer som skapes etter denne dato.

6. Artikkel 1 nr. 7 får anvendelse på musikkstykker med tekst der minst musikkstykket eller teksten er vernet i minst én medlemsstat 1. november 2013, og på musikkstykker

med tekst som skapes etter denne dato.

Første ledd i dette nummer berører ikke noen former for utnytting som har funnet sted før 1. november 2013. Medlemsstatene skal vedta de nødvendige bestemmelser for å verne særlig tredjemanns ervervede rettigheter.»

4) Ny artikkel skal lyde:

«*Artikkel 10a*

Overgangsbestemmelser

1. Med mindre annet er angitt i avtalen skal en overførings- eller overdragelsesavtale som er inngått før 1. november 2013, anses å fortsatt være gjeldende etter det tidspunkt da den utøvende kunstneren, i tråd med artikkel 3 nr. 1 med den ordlyd som er gjeldende 30. oktober 2011, ikke lenger ville være vernet.

2. Medlemsstatene kan beslutte at overførings- eller overdragelsesavtaler som fastsetter at utøvende kunstnere har rett til periodiske utbetalinger, og som er inngått før 1. november 2013, kan endres etter det femtiende året etter lovlig utgivelse av fonogrammet eller, dersom slik utgivelse ikke har funnet sted, det femtiende året etter lovlig offentliggjøring.»

Artikkel 2

Innarbeiding i nasjonal lovgivning

1. Medlemsstatene skal innen 1. november 2013 sette i kraft de lover og forskrifter som er nødvendige for å etterkomme dette direktiv. De skal umiddelbart underrette Kommisjonen om dette.

Når disse bestemmelsene vedtas av medlemsstatene, skal de inneholde en henvisning til dette direktiv, eller det skal vises til direktivet når de kunngjøres. Nærmere regler for henvisningen fastsettes av medlemsstatene.

2. Medlemsstatene skal oversende Kommisjonen teksten til de viktigste internrettslige bestemmelser som de vedtar på det området dette direktiv omhandler.

Artikkel 3

Rapportering

1. Senest 1. november 2016 skal Kommisjonen framlegge for Europaparlamentet, Rådet og Den europeiske økonomiske og sosiale komité en rapport om anvendelsen av dette direktiv i lys av utviklingen av det digitale marked, om nødvendig ledsaget av et forslag til ytterligere endring av direktiv 2006/116/EF.

2. Senest 1. januar 2012 skal Kommisjonen framlegge for Europaparlamentet, Rådet og Den europeiske økonomiske og sosiale komité en rapport med en vurdering av behovet for å forlenge vernetiden for utøvende kunstneres og produsenters rettigheter i den audiovisuelle sektoren. Dersom det er nødvendig, skal Kommisjonen framlegge et forslag til ytterligere endring av direktiv 2006/116/EF.

Artikkel 4

Ikrafttredelse

Dette direktiv trer i kraft den 20. dag etter at det er kunngjort i *Den europeiske unions tidende*.

Artikkel 5

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstatene.

Utferdiget i Strasbourg, 27. september 2011.

For Europaparlamentet

J. BUZEK

President

For Rådet

M. DOWGIELEWICZ

Formann